

Sygn. akt III AUa 1715/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 lutego 2016 r.

Sąd Apelacyjny - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Maria Sałańska - Szumakowicz (spr.)
Sędziowie:	SSA Grażyna Horbulewicz SSA Aleksandra Urban
Protokolant:	sekr.sądowy Agnieszka Makowska

po rozpoznaniu w dniu 18 lutego 2016 r. w Gdańsku

sprawy J. R.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

o prawo do emerytury

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

od wyroku Sądu Okręgowego w Bydgoszczy VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 6 sierpnia 2015 r., sygn. akt VI U 1419/15

oddala apelację.

SSA Aleksandra Urban SSA Maria Sałańska - Szumakowicz SSA Grażyna Horbulewicz

Sygn. III AUa 1715/15

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 29 kwietnia 2015 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. odmówił przyznania ubezpieczonemu J. R. prawa do wcześniejszej emerytury. Organ rentowy w uzasadnieniu decyzji wskazał, iż ubezpieczony nie spełnia wymogów określonych w przepisach, ponieważ nie udowodnił wymaganego 15-letniego okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

Ubezpieczony J. R., w odwołaniu od decyzji podał, iż w okresie od 1 września 1970 r. do 31 grudnia 1991 r. był zatrudniony w Państwowym Ośrodku (...) w T. W (...) został skierowany na kurs spawacza. Po uzyskaniu uprawnień został skierowany do prac spawalniczych w pełnym wymiarze czasu pracy, następnie przeniesiono go na stanowisko naprawy pojazdów mechanicznych. Prace naprawcze wykonywał w kanale w pełnym wymiarze czasu pracy do 31 października 1991 roku. Powyższe okoliczności mogą potwierdzić zawnioskowani świadkowie. Pracodawca-

Państwowy Ośrodek (...) w T. nie istnieje, dlatego nie ma możliwości sprostowania błędnie wystawionego świadectwa pracy.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. wniósł o oddalenie odwołania, podtrzymując dotychczasowe stanowisko. ZUS podkreślił, iż ubezpieczony nie przedstawił świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach, a ze zwykłego świadectwa pracy wystawionego przez Państwowy Ośrodek (...) w T. wynika, że był zatrudniony na stanowisku ślusarza.

Wyrokiem z dnia 6 sierpnia 2015r. Sąd Okręgowy w Bydgoszczy VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zmienił zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. w ten sposób, iż przyznał ubezpieczonemu prawo do emerytury od dnia 1 kwietnia 2015 roku (1) oraz stwierdził, że organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji (2).

Powyższe rozstrzygnięcie Sąd Okręgowy oparł na następujących ustaleniach i rozważaniach:

Ubezpieczony J. R. (ur. (...)), w dniu 22 kwietnia 2015 r. złożył wniosek o przyznanie prawa do emerytury.

Organ rentowy uznał za udowodniony staż na dzień 1 stycznia 1999 roku wynoszący 28 lat i 4 miesiące i 4 dni okresów składkowych i nieskładkowych.

Ubezpieczony nie przystąpił do otwartego funduszu emerytalnego. Sporną pozostawała okoliczność, czy ubezpieczony ma wymagany 15 letni okres zatrudnienia w warunkach szczególnych, czy taki charakter miało zatrudnienie ubezpieczonego w Państwowym Ośrodku (...) w T..

Sąd Okręgowy ustalił, że ubezpieczony J. R. był zatrudniony w Państwowym Ośrodku (...) w T. w okresie od dnia 1 września 1970 do 31 grudnia 1991 roku. W dniu 16 grudnia 1974 roku ubezpieczony uzyskał uprawnienia spawacza. Ubezpieczony był zatrudniony w warsztacie, gdzie wykonywane były remonty ciągników, a także samochodów: przede wszystkim resorów, kabin i sworzni. J. R. po uzyskaniu uprawnień spawalniczych pracował przy spawaniu remontowanych elementów. Jeżeli nie było prac spawalniczych pomagał mechanikom m.in. K. B. przy wykonywaniu napraw w kanałach remontowych. W warsztacie były dwa kanały remontowe, na jednym kanale mogło pracować jednocześnie dwóch pracowników.

Oceniając zebrany materiał dowodowy Sąd I instancji miał na uwadze, iż w postępowaniu sądowym ubezpieczony może za pomocą wszelkich środków dowodowych, w tym także zeznań świadków, wykazywać, że w spornym okresie świadczył pracę w warunkach szczególnych (wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 11 marca 2015 r., sygn. akt III AUa 961/14; także wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 14 kwietnia 2015 r., sygn. akt III AUa 1931/14). O uznaniu danego zatrudnienia za pracę w szczególnych warunkach nie decyduje ani treść dokumentów wystawionych przez pracodawcę, ani też nazwa stanowiska pracy, lecz charakter faktycznie wykonywanych czynności (wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 26 marca 2015 r., III AUa 699/14).

Sąd I instancji dokonał oceny omówionego wyżej stanu faktycznego w kontekście przepisów art. 184, 32 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych /Dz. U. Nr 39, poz. 353 z 2004 roku/ oraz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8 z 1983 r., poz. 43.).

Zdaniem Sądu Okręgowego, przeprowadzone postępowanie dowodowe pozwala na stwierdzenie, iż w okresie zatrudnienia w Państwowym Ośrodku (...) w T. od 17 grudnia 1974 do 31 grudnia 1991 roku ubezpieczony wykonywał prace w szczególnych warunkach o których mowa w dziale XIV poz. 12 „Prace przy spawaniu i wycinaniu elektrycznym, gazowym, atomowodorowym,/ i dziale XIV w poz. 16 „Prace wykonywane w kanałach remontowych przy naprawie pojazdów mechanicznych lub szynowych” wykazu A - załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach i szczególnym

charakterze. (Dz. U. Nr 8 z 1983 r., poz. 43 ze zm.). Prace te wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, obowiązującym na danym stanowisku pracy.

Sąd Okręgowy podzielił stanowisko Sądu Apelacyjnego w Gdańsku zawarte w uzasadnieniu wyroku sygn. akt III AUa 673/14, iż faktycznie różny zakres prac wykonywany w warunkach szczególnych, jeśli łącznie składa się na pełny wymiar czasu pracy w warunkach szczególnych, nie jest przeszkodą w ustaleniu, iż praca była wykonywana w warunkach szczególnych stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

Mając powyższe na uwadze, Sąd I instancji stwierdził, że ubezpieczony ma wymagany ponad 15-letni okres zatrudnienia w warunkach szczególnych (na dzień 1 stycznia 1999 r.), uprawniający do przyznania prawa do wcześniejszej emerytury na mocy cytowanego art. 32 w zw. z art 184 ustawy z dnia 17.12.1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych /Dz. U. z 2013 r. poz.1440/ i § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8 z 1983 r., poz. 43 ze zm.).

Mając powyższe na uwadze, Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. zmienił decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i przyznał ubezpieczonemu prawo do emerytury od dnia 1 kwietnia 2015 r. t.j. od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek.

W punkcie 2 wyroku Sąd I instancji ustalił na podstawie art.118 ust la zd. drugie ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, że organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nie ustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji.; dokładne ustalenie charakteru i wymiaru czasu pracy wykonywanej przez ubezpieczonego w warunkach szczególnych było możliwe dopiero po przeprowadzeniu postępowania dowodowego przed Sądem na podstawie przepisów kodeksu postępowania cywilnego.

Apelację od wyroku wywiódł pozwany organ rentowy, zaskarżając go w całości i zarzucając naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z FUS oraz § 4 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Powołując się na powyższą podstawę apelacji, organ rentowy wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w całości i oddalenie odwołania.

W uzasadnieniu skarżący podniósł, że zgodnie z adnotacją na zwykłym świadectwie pracy z dnia 31 października 1991 r. ubezpieczony zajmował stanowisko ślusarza. Brak jest natomiast świadectwa pracy w szczególnych warunkach, potwierdzającego wykonywanie przez ubezpieczonego pracy zgodnej z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. uprawniającej do emerytury w niższym wieku.

Organ rentowy przywołał także zeznania świadka H. K., iż „ubezpieczony pracował jako spawacz, jednak jeśli nie było pracy - pracował jako mechanik - głównie w kanałach, wypisywał karty pracy". Natomiast świadek K. B. zeznał, iż powód „czasami pomagał w kanale".

Zdaniem pozwanego, z dokumentacji sprawy, w tym akt pracowniczych ubezpieczonego z tytułu jego zatrudnienia w Państwowym Ośrodku (...) w T. w okresie od 01.09.1970r.do 31.12.1991r., w szczególności angaży z tego okresu, wynika, iż ubezpieczony zatrudniony był na stanowisku ślusarza. Nawet przyjmując, iż wykonywał on pracę spawacza, to postępowanie dowodowe nie wykazało, iż praca ta wykonywana była w pełnym wymiarze. Jak zeznał świadek H. K. praca ta zajmowała ubezpieczonemu ok. ¾ czasu pracy. Nie można zatem uznać, iż praca wykonywana w pozostałym okresie była pracą marginalną, która nie wyklucza zaliczenia pracy spawacza do szczególnych warunków jako wykonywanej stale i w pełnym wymiarze.

W ocenie pozwanego nie można też przyjąć, iż praca spawacza świadczona w wymiarze $\frac{3}{4}$ czasu pracy wraz z pracą mechanika wykonywaną w kanałach w wymiarze $\frac{1}{4}$ czasu pracy może być przyjęta łącznie jako praca w szczególnych warunkach.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelację wnioskodawcy należało oddalić, bowiem nie zawiera ona zarzutów skutkujących zmianą bądź uchYLENIEM zaskarżonego wyroku. Nie zachodzą również okoliczności uzasadniające uchYLENIE wyroku z urzędu.

Przedmiotem niniejszej sprawy było przyznanie wnioskodawcy J. R. prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych.

Wskazać na wstępie trzeba, iż w powyższym zakresie Sąd Okręgowy przeprowadził prawidłowo postępowanie dowodowe, zaś w swych ustaleniach i wnioskach nie wykroczył poza ramy swobody oceny wiarygodności i mocy dowodów wynikające z przepisu art. 233 k.p.c., nie popełnił też większych uchybień w rozumowaniu w zakresie zarówno ustalonych faktów, jak też ich kwalifikacji prawnej. Sąd Apelacyjny zaakceptował ustalenia faktyczne Sądu pierwszej instancji, traktując je jak własne, nie widząc w związku z tym konieczności ich ponownego szczegółowego przytaczania (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 05.11.1998r., sygn. I PKN 339/98, opubl. OSNAPiUS z 1999 r., z. 24, poz. 776).

Podstawą prawną żądania emerytury w wieku niższym niż wymagany dla mężczyzn wiek jest w przypadku wnioskodawcy przepis art. 184 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS (dalej: ustawa emerytalna), zgodnie z którym ubezpieczonym (mężczyznom) urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje prawo do emerytury po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32 ustawy emerytalnej, jeżeli w dniu wejścia tej ustawy w życie, tj. w dniu 1 stycznia 1999 r. osiągnęli: okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymagany w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku obniżonym oraz okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27 ustawy emerytalnej (co najmniej 25- letni).

Takim ubezpieczonym przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32 ustawy emerytalnej pod warunkiem nie przystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego (art. 184 ust. 2 ustawy emerytalnej).

Przepis art. 184 ust. 1 ustawy emerytalnej dotyczy zatem wyłącznie tych ubezpieczonych, którzy w dniu wejścia w życie ustawy emerytalnej, tj. 1 stycznia 1999 r. już legitymowali się wymaganym okresem składkowym i nieskładkowym, w tym wymaganym okresem pracy w warunkach szczególnych, lecz nie osiągnęli jeszcze wymaganego wieku emerytalnego.

Zgodnie z art. 32 ust. 2 cyt. ustawy, dla celów ustalenia uprawnień do emerytury w wieku obniżonym z tytułu zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia.

Rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie których uprawnionym osobom przysługuje prawo do emerytury w wieku obniżonym, ustala się natomiast –

jak stanowi ust. 4 art. 32 cyt. ustawy - na podstawie przepisów dotychczasowych, tj. na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (dalej: rozporządzenie).

Zgodnie z § 4 tego rozporządzenia, pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki, tj. osiągnięcie wieku emerytalnego (kobieta – 55 lat, mężczyzna – 60 lat) i okres zatrudnienia (kobieta – 20, mężczyzna - 25 lat), w tym 15 lat wykonywania

pracy w szczególnym charakterze. Przesłanki te należy spełnić kumulatywnie. Nie spełnienie jednego ze wskazanych warunków czyni niemożliwym przyznanie emerytury w wieku obniżonym.

Organ rentowy zaliczył wnioskodawcy ogólny staż pracy w wymiarze 28 lat 4 miesiące i 4 dni oraz nie zaliczył ubezpieczonemu żadnego stażu pracy w warunkach szczególnych.

Sąd I instancji po przeprowadzeniu postępowania dowodowego z akt osobowych wnioskodawcy oraz zeznań świadków K. B. i H. K., a także zeznań samego ubezpieczonego uznał, iż wnioskodawca w okresie od 16 grudnia 1974 r. do 31 października 1991 r. w Państwowym Ośrodku (...) w T. stale i w pełnym wymiarze wykonywał pracę w warunkach szczególnych.

Sąd Apelacyjny nie podzielił zastrzeżeń organu rentowego do powyższych ustaleń. Zdaniem Sądu Apelacyjnego, z całokształtu materiału dowodowego zgromadzonego w niniejszej sprawie wynika jednoznacznie, iż ubezpieczony w całym zaliczonym przez Sąd Okręgowy okresie wykonywał pracę w warunkach szczególnych w wymiarze pozwalającym na zaliczenie jej do stażu, o którym mowa w art. 184 ustawy emerytalnej.

W ocenie Sądu II instancji, pomimo iż w świadectwie pracy wnioskodawcy z dnia 31 października 1991 r. wpisano, iż w całym okresie zatrudnienia w Państwowym Ośrodku (...) w T., tj. w okresie od 1 września 1970 r. do 31 października 1991 r. pracował on na stanowisku ślusarza, pozostałe dokumenty znajdujące się w aktach osobowych ubezpieczonego wskazują, iż zapis ten nie potwierdza stanu faktycznego, ale powieliła stanowisko wskazane w umowie o pracę z dnia 1 września 1970 r., które jednak w toku zatrudnienia uległo zmianie. Jak wynika z karty spawacza wnioskodawcy, w dniu 16 grudnia 1974 r. uzyskał on uprawnienia do pracy spawaczy i od tej daty zajmował stanowisko spawacza. W angażach z 3 listopada 1977 r. i 20 maja 1978 r. wpisano wnioskodawcy stanowisko monter – spawacza, natomiast w angażu z dnia 12 lipca 1985 r. – stanowisko mechanika pojazdów samochodowych. W kwestionariuszu osobowym (brak daty, po 1973 r.) wnioskodawca jako zawód wykonywany wpisał zaś spawacz - monter.

Rację ma wprawdzie skarżący, iż wnioskodawca stale i w pełny wymiarze nie wykonywał wspornym okresie pracy spawacza, niemniej jednak jak wynika zarówno ze wskazanych wyżej dokumentów osobowych ubezpieczonego jak i zeznań świadków oraz wnioskodawcy, poza pracą spawacza wykonywał on tylko pracę mechanika w kanałach remontowych, a więc pracę również zaliczaną do prac w warunkach szczególnych.

Świadek K. B. który w latach 1976 - 2001 pracował w Państwowym Ośrodku (...) w T. jako mechanik samochodowy, zeznał, że wnioskodawca pracował tam jako spawacz. Wnioskodawca był jedynym spawaczem na oddziale i spawał wszystko co trzeba było zespawać, kabiny, resory i inne elementy. Przez cały czas wnioskodawca nosił okulary. Jedynie gdy nie było pracy spawalniczej, wnioskodawca pomagał świadkowi w kanale remontowym.

Także świadek H. K., który w latach 1978 – 1991 r. pracował w Państwowym Ośrodku (...) w T. na stanowisku kalkulatora, a czasem zastępował kierownika, zeznał, że wnioskodawca pracował jako spawacz. Jeśli zaś nie było pracy dla spawacza, to jako mechanik naprawiał samochody w kanałach. Świadek zeznał, że około $\frac{3}{4}$ czasu pracy ubezpieczony pracował jako spawacz, a $\frac{1}{4}$ - wykonywał prace mechanika w kanale.

W ocenie Sądu II instancji, zeznania świadków korespondują z zeznaniami wnioskodawcy, który zeznał, że w Państwowym Ośrodku (...) od uzyskania uprawnień spawacza w 1974 r., pracował jako spawacz i jako mechanik samochodowy. Dostawał dodatek z tytułu pracy w warunkach szczególnych.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego, z przedstawionego wyżej materiału dowodowego wynika niezbicie, iż wnioskodawca w okresie od zdobycia uprawnień do wykonywania zawodu spawacza, tj. od 16 grudnia 1974 r. do 31 października 1991 r. wykonywał pracę w warunkach szczególnych, o której mowa w wykazie A rozporządzenia w dziale XIV pod poz. 12 (Prace przy spawaniu i wycinaniu elektrycznym, gazowym, atomowodorowym) oraz w dziale XIV w poz. 16 (Prace wykonywane w kanałach remontowych przy naprawie pojazdów mechanicznych lub szynowych").

Nie ma racji skarżący, iż zaliczenie spornego okresu pracy wnioskodawcy do stażu pracy w warunkach szczególnych dyskwalifikuje okoliczność, że skoro praca na stanowisku spawacza zajmowała wnioskodawcy około $\frac{3}{4}$ czasu pracy, to nie wykonywał on pracy w warunkach szczególnych stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Z zeznań świadków wynika bowiem jednoznacznie, że kiedy ubezpieczony nie pracował jako spawacz, to wykonywał obowiązki mechanika w kanale remontowym. Wbrew twierdzeniom pozwanego, z zeznań świadków nie wynika, iż kiedy nie pracował jako spawacz, robił wszystko. Zarówno świadek K. B. jak i H. K. podkreślili bowiem, że jako mechanik wszystkie prace wykonywał w kanale.

Reasumując, stwierdzić trzeba, iż Sąd I instancji prawidłowo ustalił, iż wnioskodawca w spornym okresie stale i w pełnym wymiarze świadczył pracę w warunkach szczególnych, osiągając tym samym staż pracy w warunkach szczególnych w wymiarze 16 lat 10 miesięcy i 16 dni. Zgodnie z dyspozycją art. 129 ustawy emerytalnej należało mu zatem przyznać prawo do wcześniejszej emerytury od początku miesiąca, w którym zgłosił wniosek, czyli od 1 kwietnia 2015 r.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację wnioskodawcy.

SSA Aleksandra Urban SSA Maria Sałańska-Szumakowicz SSA Grażyna Horbulewicz